

of public financial control have been analyzed for further studies and formation of more efficient budgeting. There are improved approaches concerning cooperation among agencies with controlling functions. In particular, that applies to Counting Chamber, the State Taxation Service, Financial Departments under the Public Administrations, and controlling departments of Pension Fund. Measures aimed to improve activities of current financial control on the part of the Treasury agencies in coordination with the National Supervision and Auditing Service as well as the State Tax Administration is set forward.

Key words: budget, financial control, intended use of budgetary funds, estimate, fiscal agency.

УДК 332.025.13

Здреник В.С.,
к.е.н, доцент кафедри менеджменту організацій та
інноваційного підприємництва,
Тернопільський національний економічний університет

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ З ФІНАНСОВИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ: МЕТОДИКА ЗДІЙСНЕННЯ

Постановка проблеми. Економічною наукою постійно досліджуються питання інвестування. Це обумовлено істотним впливом інвестицій на процес економічного росту галузей національних економік. Зокрема, рівень інвестицій істотно впливає на обсяг національного доходу суспільства, від його динаміки залежить безліч макропропорцій. Інвестиції в масштабах країни визначають процес розширеного відтворення. Будівництво нових підприємств, а, отже, і створення нових робочих місць залежать від процесів інвестування, або капіталоутворення. Сьогодні питання активізації інвестиційного процесу є ключовим для української економіки.

У зв'язку з поширенням інвестиційних процесів і розвитку ринку інвестицій, у суб'єктів господарювання виникає об'єктивна потреба запровадження системи внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями, створення умов, що забезпечать можливість її ефективного функціонування, оскільки запровадження – це ще не гарантія результативної реалізації внутрішнього контролю. Позитивним результатом вмілої організації внутрішнього контролю буде раціональне, ефективне функціонування підприємства та отримання ефективних результатів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо порядку організації та методики здійснення внутрішнього контролю розглядаються в працях таких авторів, як: М.Т. Білуха, Т.А. Бутинець, Ф.Ф. Бутинець, Л.П. Кулаковська, В.П. Пантелєєв, А.А. Пилипенко, Б.Ф. Усач та інших. Цінність отриманих згаданими дослідниками наукових результатів полягає у формуванні загальних засад здійснення внутрішньогосподарського контролю, зокрема виявлення його сутності, встановленні завдань, а також визначенні організаційних і функціональних аспектів.

Удосконалення контролю операцій з фінансовими інвестиціями висвітлено в праці Є. Б. Пономаренко. Автором встановлено взаємозв'язок між суб'єктами контролю, визначено питання програми перевірки, розроблено робочу документацію контролера, встановлено низку вимог та описано порядок перевірки їх дотримання в комп'ютерному середовищі [8]. Г.В. Даценко було досліджено методичні прийоми та способи здійснення внутрішнього контролю інвестиційної діяльності задля уникнення порушень норм законодавства і забезпечення ефективності функціонування підприємства [5].

Попри значну чисельність авторських позицій та увагу дослідників щодо цього питання, слід відмітити, що наразі відсутній єдиний підхід до питання методики внутрішнього контролю фінансових інвестицій, тому такий напрям наукових пошуків в останні роки в силу об'єктивних причин набуває усе більшої актуальності.

Постановка завдання. Завданням дослідження є виявлення особливостей методики внутрішнього контролю фінансових інвестицій на підприємстві і формування рекомендацій щодо його удосконалення в частині визначення основних об'єктів та суб'єктів контролю, методичних етапів здійснення такого контролю, а також методів та прийомів, які при цьому використовуються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для ефективної діяльності будь-якого підприємства, підвищення рівня рентабельності, збереження і примноження його активів необхідний налагоджений механізм управління, важливим елементом якого є чітко побудований внутрішньогосподарський контроль. Внутрішній контроль є однією з основних функцій управління і представляє собою систему постійного спостереження і перевірки роботи підприємства з метою оцінки обґрунтованості та ефективності прийнятих управлінських рішень, виявлення відхилень і

несприятливих ситуацій, своєчасного інформування керівництва для прийняття рішень з усунення, зниження ризиків його діяльності та управління ними [7, с.300].

На рисунку 1. представлені прийоми документального та фактичного контролю, які необхідно здійснювати під час проведення внутрішнього контролю відповідно до його видів.

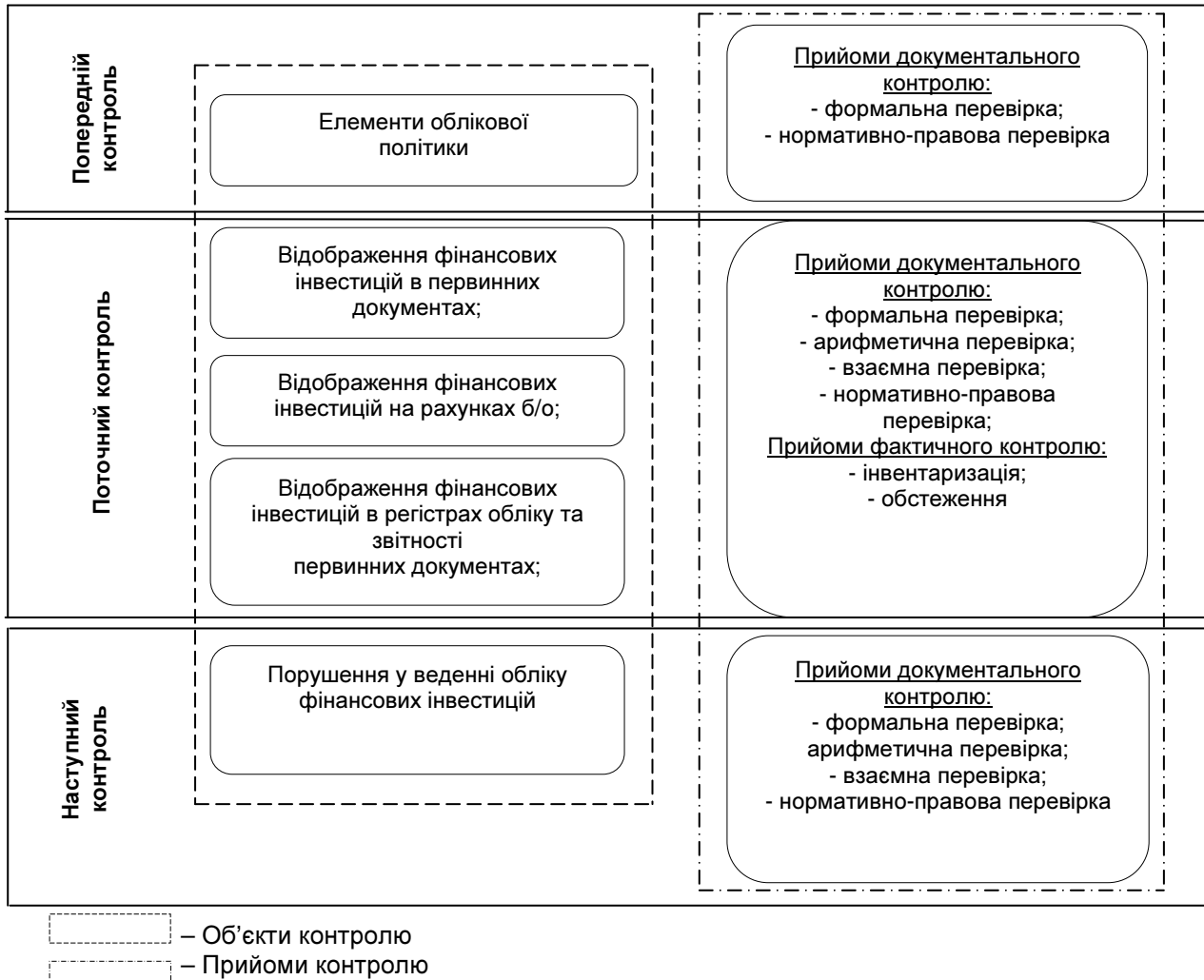

Рис. 1. Внутрішній контроль фінансових інвестицій відповідно до його видів
Джерело: розроблено автором на основі [10]

Методикою контролю називають сукупність методів контролю. Методика – це сукупність правил здійснення конкретного дослідження, набір інструментів, предметів, що використовуються за конкретних обставин [2, с. 240].

Внутрішній контроль поділяється на попередній, поточний та наступний.

Як видно з рисунку 1, при попередньому контролі перевіряються елементи облікової політики, а саме: визнання та оцінка фінансових інвестицій, критерії віднесення фінансових інвестицій до поточних та довгострокових, інші питання, які безпосередньо стосуються обліку фінансових інвестицій та їх правильного відображення в бухгалтерському обліку.

Попередній контроль передуює фінансово-господарській операції або процесу, діє до їх здійснення. Це дає можливість своєчасно усунути недоліки та запобігти недоцільним витратам. Поточний контроль на підприємствах дозволяє своєчасно впливати на негативні операції з метою їх усунення. Практика свідчить, що на тих підприємствах, де налагоджений поточний внутрішньогосподарський контроль, забезпечується ощадливість і збереження цінностей. Наступний контроль здійснюється відповідно до Закону України "Про контрольно-ревізійну службу в Україні" шляхом проведення ревізій і тематичних перевірок фінансово-господарської діяльності підприємств. На відміну від попереднього та поточного, наступний контроль передбачає перевірку господарських операцій після їх здійснення. Тому його ефективність у поточній господарській діяльності підприємств менша ніж попереднього і поточного. Наступний контроль здійснюється на державному рівні, і це дає можливість забезпечити всебічну і комплексну перевірку правильності та законності фінансово-

господарських операцій на підприємствах, виявляє порушення і зловживання, які інколи можуть приховуватись системою поточного контролю [12, с. 4].

Важливо зазначити, що протягом всього контрольного процесу однією з основ ефективного функціонування механізму контролю є визначення суб'єктів, об'єктів, джерел інформаційного забезпечення контролю, а також застосування відповідних методичних засобів та прийомів контрольних процедур. Адже внутрішній контроль повинен забезпечувати уникнення фінансових втрат, пов'язаних з штрафами, санкціями у зв'язку з неправильним обчисленням та невчасним перерахуванням платежів до бюджету та інші позабюджетні фонди. Складові механізму контролю наведені на рисунку 2.

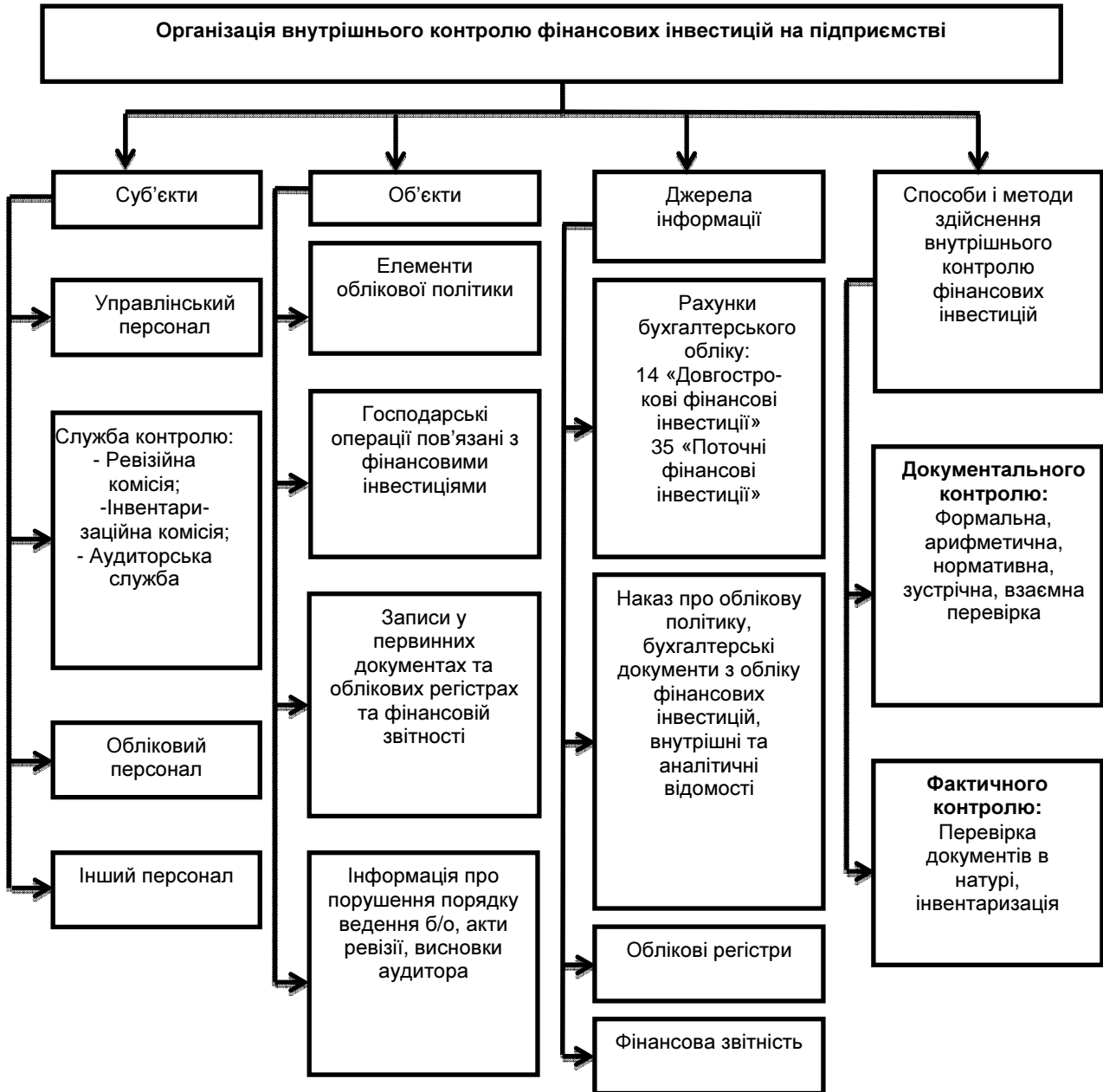

Рис. 2. Складові механізму внутрішнього контролю фінансових інвестицій

Джерело: розроблено автором з урахуванням [9], [4]

Якість перевірок залежить від багатьох чинників. Серед них не останню роль відіграє нормативно-правова база, що регламентує методику і порядок проведення перевірок, а також оцінювання ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. У разі її відсутності висновки, одержані за результатами контролю, безпосередньо залежать від кваліфікації керівника групи, тому певною мірою будуть суб'єктивними. На нашу думку, кожне підприємство повинно розробити і затвердити внутрішні регламенти, зокрема, порядок організації перевірок робочими групами та методику перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства. Вони визначають

єдині підходи до організації процедури контролю, чим забезпечать її злагодженість і результативність. Для цього Порядок організації перевірок робочими групами призначений регламентувати:

- ~ склад робочих груп, що залучаються до перевірки кожного об'єкта господарювання залежно від його специфіки;
- ~ відповідального за координацію контрольних дій та узагальнення результатів перевірок;
- ~ чітке визначення повноважень перевіряючих і суб'єктів перевірок;
- ~ принципи відбору структурних підрозділів для перевірок їх діяльності;
- ~ повну назву об'єкта контролю (структурного підрозділу підприємства);
- ~ мету перевірки;
- ~ періодичність проведення перевірок;
- ~ період, за який необхідно дослідити фінансово-господарську діяльність структурного підрозділу;
- ~ терміни проведення перевірок і підведення підсумків [6, с. 119].

Основними методичними прийомами, які доцільно використовувати при здійсненні внутрішнього контролю фінансових інвестицій, є: економічний аналіз, інформаційне моделювання, статистичні розрахунки, вибіркові та суцільні спостереження, контрольні заміри робіт, інвентаризація. Особливість методичних прийомів контролю полягає у застосуванні розрахунково-аналітичних прийомів, камеральних перевірок, для дослідження якості виконання планів капітальних вкладень, впровадження нової техніки, виявлення невикористаних резервів інвестицій.

Також важливе значення в процесі контролю відіграє застосування такого методичного прийому, як зустрічна перевірка документів в установах банку, що стосуються операцій з фінансовими інвестиціями, оскільки це дасть змогу уникнути порушення законодавства, здійснення крадіжок.

При дослідженні організації системи контролю за реалізацією інвестиційної програми важливим прийомом контролю є порядок встановлення відхилень від показників, які заплановані. Слід зазначити, що відхилення фіксуються на основі порівняння фактичних показників із запланованими, які відображені в бюджеті проекту, календарних графіках, планах інвестицій, виробничому плані тощо. Важливість цього прийому в організації контролю уможливорює вчасно виявляти реальний розмір відхилень, проаналізувати причини їхнього виникнення, розробити рекомендації і вжити необхідних заходів для їх усунення [3, с. 5].

Ще одним важливим методичним прийомом при здійсненні контролю фінансових інвестицій є інвентаризація. Інвентаризація фінансових інвестицій проводиться шляхом перевірки наявності цінних паперів, перевірки в установчих та інших документах даних про паї та внески до статутних капіталів спільно створених підприємств і депозитаріїв. Під час інвентаризації цінних паперів встановлюється:

- ~ правильність оформлення цінних паперів;
- ~ реальність вартості цінних паперів, що заходяться на баланс;
- ~ збереження цінних паперів (шляхом порівняння фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку);
- ~ своєчасне і повне відображення в бухгалтерському обліку доходів, отриманих від операцій з цінними паперами.

Інвентаризація цінних паперів проводиться за окремими їх видами із складанням акту, в якому наводяться: номінальна і фактична вартість, строки погашення та їх загальна сума. Якщо такі цінні папери зберігаються в установі банку, то комісія проводить інвентаризацію за документами банку, що підтверджують їх прийняття [2, с. 370].

При вивченні операцій з фінансовими інвестиціями контролеру необхідно перевірити:

- ~ наявність фінансових інвестицій та умов їх збереження;
- ~ документальне оформлення;
- ~ наявність необхідних реквізитів;
- ~ наявність санкціонування керівництвом підприємства, договірне забезпечення;
- ~ дотримання умов договору про оплату послуг депозитарію;
- ~ визначення складу і структури фінансових інвестицій (залежно від призначення і сутності);
- ~ правильність визначення первісної вартості залежно від способу придбання;
- ~ правильність віднесення та відображення фінансових інвестицій [2, с. 383].

Завершальним етапом формування системи внутрішнього контролю є узагальнення та використання його результатів для прийняття управлінських рішень.

Перевірка правильності документального та бухгалтерського оформлення операцій з фінансовими інвестиціями складається з чотирьох етапів:

- ~ документальне оформлення;
- ~ правильність оцінки фінансових інвестицій;
- ~ достовірність відображення в обліку;
- ~ правильність формування фінансового результату.

Здійснення контролю операцій з фінансовими інвестиціями необхідно проводити з документальної перевірки. В першу чергу слід перевірити правильність заповнення первинних

документів, їх відповідність вимогам чинного законодавства, наявність усіх реквізитів, печаток та підписів та відповідність даних первинних документів (договорів, накладних, рахунків-фактур, актів приймання передачі і т.д.) даним реєстрів обліку. Далі проводимо арифметичну перевірку Журналу №4, щоб переконатися у правильності здійснених записів. Наступним етапом є арифметична перевірка даних Головної книги за рахунком 14 "Довгострокові фінансові інвестиції", 35 "Поточні фінансові інвестиції" та звірка даних Головної книги з реєстрами обліку. На останньому етапі проводимо перевірку відповідності даних Головної книги даним зазначеним у звітності.

Проте, щоб належно організувати систему контролю на підприємстві, управлінням (або особам, що відповідають за даний процес) необхідно дотримуватися певних етапів, які стосуються внутрішнього контролю певного об'єкту на підприємстві.

Загалом контроль фінансових інвестицій можна поділити на чотири етапи. На першому етапі здійснюється вивчення фінансових інвестицій на стадії попереднього дослідження. Попередній контроль виконується до початку здійснення фінансових інвестицій в організації. У організаціях попередній контроль використовується в головних сферах стосовно трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Форма попереднього контролю відіграє важливу роль у підвищенні рівня знань господарських кадрів, їх професіоналізму, відповідальності за дотримання законності, доцільності й ефективності використання господарських ресурсів. Попередній контроль найчастіше проводиться внутрішніми аудитором та фахівцями господарського механізму організації, аудитори оцінюють їх ефективність і встановлюють рівень аудиторського ризику.

На другому етапі здійснюється складання плану і програми контролю фінансових інвестицій. Загальний план контролера повинен слугувати керівництву при здійсненні перевірки. На третьому етапі проводиться підготовка доказів. У ході перевірки контролеру необхідно зібрати вичерпні докази для складання об'єктивного висновку про достовірність бухгалтерської звітності. На останньому етапі роботи перевіряючий оформляє отримані результати у вигляді двох підсумкових документів: письмової інформації (звіту) і висновку, які передаються економічному суб'єктові.

Так, на думку Г.В. Даценко, основними етапами організації внутрішнього контролю інвестицій є:

- ~ визначення об'єкта внутрішнього контролю;
- ~ призначення суб'єкта контролю та його ознайомлення з правами та обов'язками;
- ~ формування завдань контролера щодо інвестиційної діяльності
- ~ вибір методики контролю фінансових інвестицій
- ~ виявлення та усунення помилок, або надання рекомендацій по їх усуненню [5].

Пономаренко Є.Б. до перелічених вище етапів також додає такі необхідні моменти, як підготовка наказу на проведення внутрішнього контролю, формування комісії з проведення контролю, розробка програми контролю, перевірка наявності необхідної документації, а також останнім моментом, який необхідний при організації належного контролю є контроль за виконанням рішень, прийнятих за результатами внутрішнього контролю.

Проаналізувавши основні стадії внутрішнього контролю, нами було запропоновано методику здійснення внутрішнього контролю фінансових інвестицій на підприємстві (рис. 3).

Для того, щоб розпочати процес контролю на підприємстві, управлінський персонал або уповноважені особи проводять дослідження діяльності, переглядаються всі порушення та причини їх виникнення, власник оцінює всі переваги та недоліки впровадження служби внутрішнього контролю та приймає відповідне рішення. Приймавши рішення про організацію внутрішнього, контролю власник здійснює пошук необхідного персоналу, адже висококваліфікований персонал є запорукою ефективної роботи всієї служби, також здійснюється пошук матеріального забезпечення, відповідних приміщень та інших засобів.

На організаційно-підготовчому етапі відбувається безпосередня організація роботи служби внутрішнього контролю. Власник видає Наказ на організацію служби внутрішнього контролю, розробляються відповідне Положення про службу та Посадові інструкції внутрішніх контролерів. Після організації зазначений підрозділ розпочинає свою активну контрольну діяльність відповідно до встановлених обов'язків та планів перевірок. В результаті проведеної роботи служба внутрішнього контролю складає внутрішні звіти про проведені перевірки, виявлені порушення та пропозиції щодо удосконалення діяльності та уникнення таких порушень в майбутньому [1, с. 98].

Також на даному етапі проведення внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями слід сформулювати завдання та цілі перевірки, обирати методи і прийоми контролю, розробити програму, а також визначити безпосередніх виконавців контролю та строки його проведення.

Наступним етапом є методичний, в процесі якого здійснюється безпосередньо процедура перевірки. Методична стадія контролю орієнтована на встановлення правильності оформлення первинних документів, пов'язаних з фінансовими інвестиціями та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку й у фінансовій звітності, а також розрахунку відхилень від встановлених норм.

Результативна стадія передбачає аналіз причин відхилень, розробку методики усунення виявлених порушень та нівелювання їх впливу на господарську діяльність підприємства та життя адміністративних мір відносно винуватців відповідно до їх службових інструкцій.

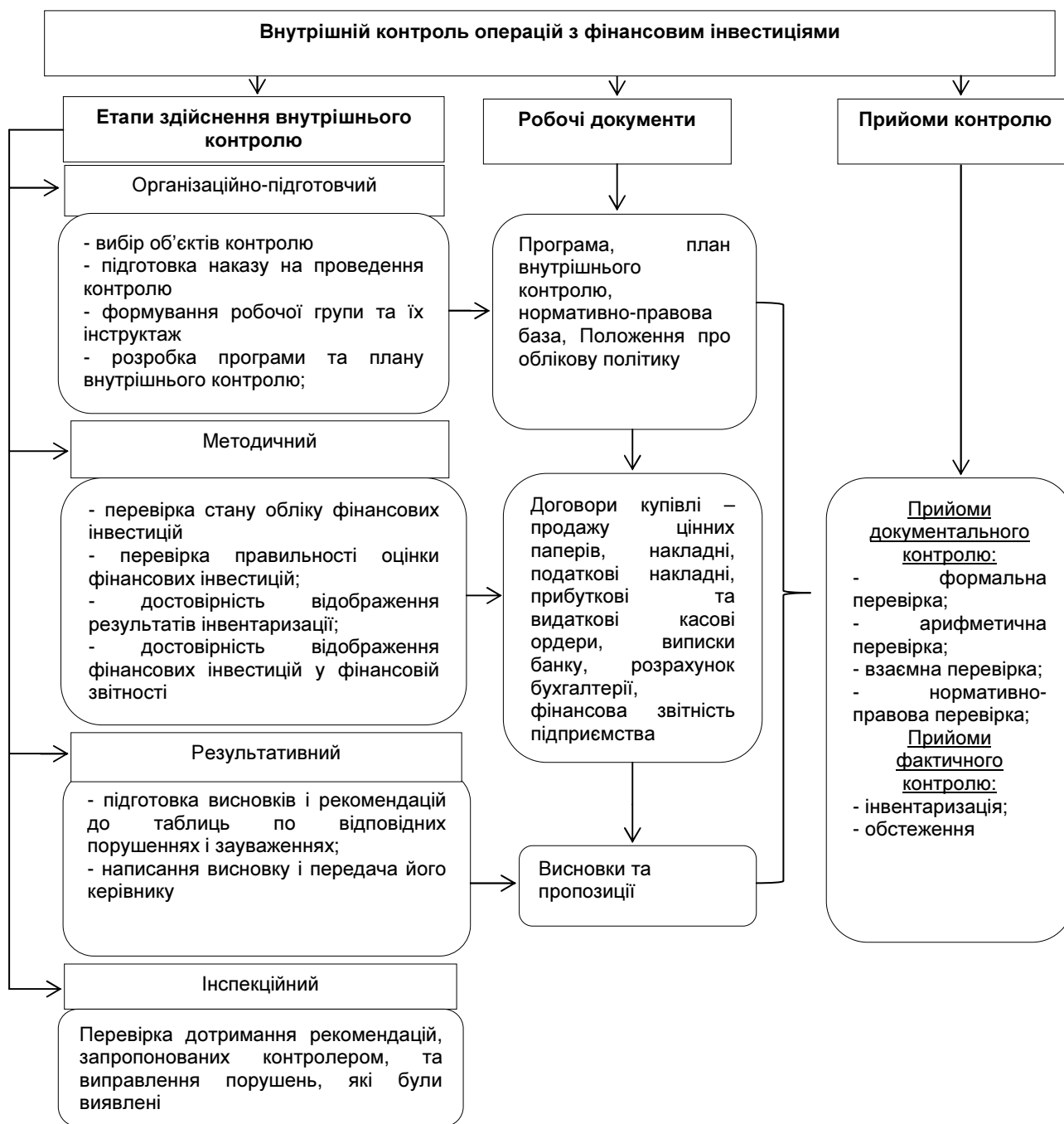

Рис. 3. Етапи проведення внутрішнього контролю операцій з фінансовими інвестиціями
Джерело: розроблено автором з урахуванням [1], [8], [5].

На інспекційній стадії внутрішньогосподарського контролю фінансових інвестицій керівник відділу контролю або уповноважена особа здійснює перевірку ходу виконання прийнятих рішень, реалізації розроблених заходів на результативній стадії.

За результатами перевірок фінансових інвестицій можна скласти приблизний перелік типових помилок, які допускають в процесі господарської діяльності:

- ~ відсутність договорів про повну матеріальну відповідальність з особами, що відповідають за збереження цінних паперів;
- ~ відсутність документів, що підтверджують фактичні фінансові внески, або оформлення їх з порушенням встановлених вимог;
- ~ відсутність книги обліку цінних паперів або заповнення її з порушеннями;
- ~ порушення вимог щодо інвентаризації фінансових інвестицій;
- ~ неправильне визначення фактичної собівартості цінних паперів;
- ~ необґрунтоване віднесення до фінансових інвестицій об'єктів обліку, що до них не належать;
- ~ некоректна кореспонденція рахунків при відображенні в обліку фінансових інвестицій;

~ неправильне визначення доходу від фінансових інвестицій [11, с. 400].

Встановлення такого переліку та його використання в системі внутрішньогосподарського контролю прискорить процедури виявлення та встановлення порушень (чи їхню відсутність) та сприятиме зростанню загальної ефективності контрольної діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Загалом, слід підкреслити, що вмiла організація внутрішнього контролю є достатньо дієвим важелем забезпечення ефективності функціонування підприємства в умовах ринку. Щодо фінансових інвестицій, дослідження основних етапів його здійснення, дозволяє вдосконалити не лише організаційні, але й виробити певні методичні підходи, що спрощують процедури, зменшують час, який затрачають контролери для перевірок. Запропонований механізм передбачає здійснення попереднього, поточного та наступного контролю і є підставою для формування на підприємстві ефективної системи внутрішнього контролю.

Побудова ефективно функціонуючої системи внутрішнього контролю фінансових інвестицій дозволить оперативно приймати інвестиційні рішення, що є складним та багатоступеневий процесом, який знаходиться під впливом багатьох факторів і вимагає подальшого дослідження.

Бібліографічний список

1. Белік В.Д. Підходи до організації системи внутрішнього контролю [Електронний ресурс] / В.Д. Белік // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. – 2009. – №3(15). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_3/9.pdf
2. Бутинець Ф.Ф. Контроль і ревізія: [підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит” вищих навчальних закладів]. / Ф.Ф. Бутинець, В.П. Бондар, Н.Г. Виговська ; [за редакцією проф. Ф.Ф. Бутиця]. – [4-те вид., доп. і перероб]. – Житомир: ПП “Рута”, 2006. – 560с.
3. Губанова Л. І. Система контролю за реалізацією інвестиційної програми в умовах трансформаційної економіки [Електронний ресурс] / Л. І. Губанова // БИЗНЕСИНФОРМ. – 2009. – № 4 ТОМ 1. – Режим доступу: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bi/2009_4/4\(2\)/4-6.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bi/2009_4/4(2)/4-6.pdf)
4. Гуцин А. А. Організація та проблеми внутрішньогосподарського контролю на підприємстві / А. А. Гуцин // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія “Фінанси і кредит”. – 2010. – №2. – С. 306-312.
5. Даценко Г. В. Особливості методики внутрішнього контролю інвестиційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г. В. Даценко, А. О. Паляниця. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=63946>
6. Островерха Р. Е. Теоретичні засади організації внутрішнього контролю на підприємстві [Електронний ресурс] / Р. Е. Островерха // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – №2(49). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_2/Ostroverha.pdf
7. Паславська О. О. Методика внутрішньогосподарського контролю фінансових результатів операційної діяльності в автотранспортних підприємствах [Електронний ресурс] / О. О. Паславська // Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – №17. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_7/300.pdf
8. Пономаренко Є. Б. Бухгалтерський облік і контроль операцій з фінансовими інвестиціями: теорія і методика : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит” / Є. Б. Пономаренко. — Житомир, 2012. — 21 с.
9. Шаровська Т. С. Організація і методика контролю інвестиційної діяльності підприємства / Т.С. Шаровська // Комунальне господарство міст. Науково-технічний збірник. Серія: Економічні науки. – 2009. – №89. – С. 62-69.
10. Щирська О. В. Методика внутрішнього контролю амортизації [Електронний ресурс] / О.В. Щирська // Вісник ЖДТУ. – 2012. – №1(59). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtu_econ/2012_1_2/10.pdf
11. Юр'єв О. Особливості аудиту фінансових інвестицій [Електронний ресурс] / О. Юр'єв // Економічний аналіз. Збірник наукових праць. – 2011. – №9(1). – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_9_1/pdf/yuryev.PDF
12. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України [Електронний ресурс] / В.М. Яценко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2009. – №22. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpchdtu/2009_22_2/articles/Finansi/1_Yacenko.pdf

Анотація

В статті здійснено аналіз наукової літератури з питань контролю фінансових інвестицій для виявлення проблемних моментів стосовно об'єкту дослідження. Розглянуто й досліджено наукові та методологічні підходи і особливості організації внутрішнього контролю фінансових

інвестицій на підприємстві та дано критичну оцінку методики проведення внутрішнього контролю фінансових інвестицій. Сформовано рекомендації щодо його удосконалення в частині визначення основних об'єктів та суб'єктів контролю, методичних етапів здійснення такого контролю, а також методів та прийомів, які при цьому використовуються.

Ключові слова: фінансові інвестиції, внутрішній контроль, методика контролю, етапи проведення контролю, методи контролю фінансових інвестицій.

Аннотація

В статті здійснено аналіз наукової літератури по вопросам контролю фінансових інвестицій для виявлення проблемних моментів относительно об'єкта дослідження. Рассмотрены и исследованы научные и методологические подходы и особенности организации внутреннего контроля фінансових інвестицій на підприємстві и дана критическая оцінка методики проведення внутрішнього контролю фінансових інвестицій. Сформированы рекомендації по его совершенствованию в части определения основных объектов и субъектов контроля, методических этапов осуществления такого контроля, а также методов и приемов, которые при этом используются.

Ключевые слова: фінансові інвестиції, внутрішній контроль, методика контролю, етапи проведення контролю, методи контролю фінансових інвестицій.

Annotation

The article analyzes the scientific literature on the problems of control of financial investments with an attempt to identify problematic issues regarding the research object. Scientific and methodological approaches and features of the internal control of financial investment in the company have been considered and analyzed and a critical evaluation of methods of internal control of financial investments has been given. There have been suggested some recommendations for its improvement in terms of identifying key objects and subjects of control, methodological steps which are to be performed for monitoring, as well as methods and techniques to be used.

Key words: financial investment, internal control, methods of control, stages of conducting of control, control methods of financial investment.

УДК 330.131.7

**Вербіцька І.І.,
к.е.н., доцент кафедри,
Чортківський інститут підприємництва та бізнесу,
Тернопільський національний економічний університет**

ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ

Постановка проблеми. У зв'язку зі значними коливаннями курсу гривні по відношенню до основних іноземних валют в період фінансової кризи, останнім часом особливої актуальності набувають проблеми управління валютними ризиками вітчизняних підприємств, чия господарська діяльність тісно пов'язана з укладанням експортних та імпорتنих контрактів.

Донедавна в Україні управління ризиками застосовувалося на рівні окремих підрозділів підприємств, основне завдання яких полягало в скороченні витрат, викликаних коливанням валютних курсів. Сьогодні підприємства здійснюють як короткострокове, так і довгострокове управління валютними ризиками, застосовуючи фінансові та нефінансові стратегії хеджування. При цьому головним завданням вважається, з одного боку, зниження рівня ризиків від несприятливих змін обмінних курсів, а з іншого – отримання вигоди від сприятливої кон'юнктури на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем управління і мінімізації валютних ризиків в зовнішньоекономічній діяльності за допомогою хеджування займаються такі науковці, як А.Н. Азрілін [1], А.Н. Балабушкін [2], В.А. Галанов [3], М.П. Денисенко [4], В.Н. Дорман [5], С.М. Еш [6], І.Ю. Івченко [7], М.В. Кісельов [8], І.М. Колосов [9], В.Ф. Палій [10], Л.П. Петрашко [11], О.С. Соколова [5], О.С. Строгальов [12], А.В. Шегда [13] та ін.

Окремі дослідники Б. Койлі [14], А.В. Лукашев [15], Ю.-Д. Люу [16], Т. Райе [14], К. Редхед [17], К.Т. Свешнікова [18], Дж. Сінкі [19], В.А. Сичов [20], С. Хьюс [17], А.С. Шапкін [21] у своїх публікаціях поряд з хеджуванням, більше уваги приділяли питанням визначення, ідентифікації та усунення валютних ризиків у діяльності підприємств. Так, К.Т. Свешнікова здійснюючи аналіз за категоріями та видами валютних ризиків, зазначає, що найнебезпечнішим є трансакційний валютний ризик, який виникає при кожній